

Szczecin, 11 października 2017 r.

UNIWERSYTET SZCZECIŃSKI
WYDZIAŁ HUMANISTYCZNY
INSTYTUT POLITOLOGII I EUROPEISTYKI

mgr Krzysztof Kaczmarek

Streszczenie rozprawy doktorskiej

**Proces europeizacji Finlandii ze szczególnym uwzględnieniem
Laponii. Doświadczenia społeczno-gospodarcze**

Promotor: dr hab. Ryszard Tomczyk, prof. US

Przynależność do współczesnych organizacji międzynarodowych i ponadnarodowych jest obecnie jedną z głównych przyczyn zmian zachodzących w państwach. Odnosi się to zarówno do formalnych zmian konstytucyjnych, jak i zmian doktrynalnych. W przypadku Finlandii impulsy do zmian pochodzą z traktatów międzynarodowych dotyczących praw człowieka, z jednej strony, oraz z członkostwa w Unii Europejskiej, z drugiej strony. W latach 90 XX wieku obydwie te źródła przyniosły wiele zmian w fińskim systemie politycznym i prawnym. Została uchwalona nowa konstytucja tego państwa, zgodnie z którą część kompetencji przeniesiono z poziomu krajowego na wspólnotowy.

Europeizacja Finlandii ma szczególny przebieg ze względu na położenie geopolityczne tego państwa. Obecna pozycja tego państwa na arenie międzynarodowej i jej model demokracji są skutkiem zarówno historii, polityk innych państw, jak i neutralnych politycznie czynników przyrodniczo-geograficznych. Na uwagę zasługują szczególne zjawiska, procesy oraz wyzwania z którymi musi się zmierzać Finlandia, a które obecnie kształtują życie polityczne w tym państwie jak np. zmiany strukturalne zachodzące w społeczeństwie, wyludnianie się obszarów peryferyjnych, bezpośrednie

sąsiedztwo Federacji Rosyjskiej czy rolnictwo na terenach o skrajnie niekorzystnych warunkach klimatycznych.

Aby zrozumieć i wyjaśnić sam proces europeizacji Finlandii, należy podjąć się próby analizy jego genezy oraz podstaw na których on się opiera. Należy pochylić się również nad procesem kształtowania się państwowości Finlandii i jej systemu politycznego w cieniu Rosji (i Związku Sowieckiego). Znalezienie się tego państwa w sowieckiej strefie wpływów po II wojnie światowej i zachowanie względnej niezależności może świadczyć o skuteczności fińskiej dyplomacji i umiejętności działania w zmieniającej się rzeczywistości geopolitycznej.

Skandynawski model samorządności i wartości nordyckie stanowią historyczny fundament fińskiej tożsamości politycznej. Społeczeństwo Finlandii charakteryzuje silny legalizm i szacunek dla norm prawnych.

Ze względu na północne, peryferyjne położenie Finlandii warunki przyrodniczo-geograficzne w większym stopniu warunkują strukturę społeczną i politykę tego państwa, niż ma to miejsce w większości pozostałych państw Unii Europejskiej. Skrajnie trudne warunki klimatyczne powodują, że północne obszary są szczególnie traktowane przez instytucje europejskie, zwłaszcza przy realizacji polityk dotyczących rolnictwa.

Przy analizowaniu wpływu członkostwa Finlandii w Unii Europejskiej na zmiany społeczne w tym państwie autor zwrócił szczególną uwagę na sytuację społeczeństwa lokalnego w północnej Finlandii, którego część stanowi jedyny w Europie lud rdzenny – Saami.

Badania procesów europeizacji Finlandii pozwoliły określić wpływ przynależności tego państwa do kręgu kultury łacińskiej i Unii Europejskiej na kształt i rozwój północnych, peryferyjnych obszarów tego państwa.

Głównym celem niniejszej pracy była analiza wpływu integracji europejskiej na najslabiej zaludnione regiony Finlandii. Dla osiągnięcia tego celu autor postawił główną hipotezę badawczą, która brzmi: integracja Finlandii z Unią Europejską była jedną z głównych sił powodujących zmiany społeczne, demograficzne, gospodarcze i polityczne w północnej części tego kraju.

Dokładne obszary badawcze pracy dotyczyły:

- wysokości absorpcji funduszy Unii Europejskiej,

- jakości życia mieszkańców danego kraju w zależności od prowadzonych polityk,
- definicji pojęcia korupcji i jej niejednoznaczności w różnych krajach,
- poziomu korupcji w danym społeczeństwie,
- stabilności ekonomicznej każdego z krajów Europy, która jest tym większa, im kraj jest położony bardziej na północy kontynentu,
- poziomu edukacji, jako jednego z głównych czynników mających wpływ na jakość życia społeczeństwa, który nie jest zależny jedynie od wysokości nakładów na oświatę,
- edukacji i nauki.

W celu osiągnięcia głównego celu pracy autor musiał odpowiedzieć na następujące pytania:

- W jaki sposób rozkładało się poparcie dla członkostwa Finlandii w Unii Europejskiej w referendum akcesyjnym?
- Czy działania krajowe i wspólnotowe wpływają (i w jaki sposób) na zmianę niekorzystnej struktury demograficznej Laponii?
- Czy członkostwo Finlandii w Unii Europejskiej wpływa na sytuację społeczności lokalnych na obszarach peryferyjnych tego państwa?
- W jaki sposób Finlandia wpływa na kształtowanie polityk wspólnotowych?
- Jaka jest rola Finlandii w kształtowaniu stosunków Unii Europejskiej z Federacją Rosyjską?
- Czy Finlandia przestrzega praw ludów rdzennych?
- Jaki wpływ na zmiany zachodzące w Laponii mają polityki Unii Europejskiej?
- Czy środki finansowe pochodzące z Unii Europejskiej determinują rozwój Laponii?

Praca składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów i zakończenia

Rozdział pierwszy zawiera teoretyczne podstawy rozważań nad europeizacją oraz opis procesu kształtowania się państwowości Finlandii i jej systemu społecznego, gospodarczego i politycznego od czasów najdawniejszych do końca 1994 roku, po którym kraj ten stał się członkiem Unii Europejskiej. Zostały w nim również przeanalizowane procesy mające wpływ na integrację Finlandii z Europą Zachodnią.

Rozdział drugi zawiera analizy demograficzne i społeczne Finlandii. Szczególna uwaga została poświęcona ewolucji fińskiego systemu politycznego i analizom

społeczeństwa Laponii. W rozdziale tym autor zbadał również poziom bezpieczeństwa w Finlandii na tle innych państw Europy oraz opisał system policyjny w Finlandii. Istotną częścią tego rozdziału jest analiza warunków naturalnych Finlandii, które w dużym stopniu determinują społeczeństwo Finlandii, zwłaszcza w Laponii. W rozdziale tym autor przeanalizował również koncepcję Wymiaru Północnego w polityce Unii Europejskiej. Autor zwrócił również także uwagę na bezpieczeństwo energetyczne Finlandii i rolę Laponii w tym zakresie.

Rozdział trzeci jest poświęcony badaniom polityk unijnych i krajowych prowadzonych wobec tego regionu. Autor przeanalizował również charakterystykę samorządu terytorialnego w Laponii.

W rozdziale czwartym autor poddał analizie wpływ integracji europejskiej na społeczeństwo Laponii w kontekście demograficznym, gospodarczym i strukturalnym. W tej części pracy badaniami zostały objęte polityki unijne i krajowe wobec ludów rdzennych. Autor przeanalizował również główne programy europejskie realizowane w Laponii, w kontekście potencjału gospodarczego tego regionu.

Rozdział piąty zawiera opis i analizę projektów unijnych mających wpływ na zmiany zachodzące w Laponii. Autor przeanalizował wielkość zewnętrznych środków finansowych przeznaczonych dla Laponii oraz zbadał działania mające na celu ochronę tożsamości kulturowej Saami. Działania na poziomie lokalnym zostały przedstawione na przykładach najbardziej peryferyjnej gminy Laponii Enontekiö oraz ośrodków miejskich Kemi i Tornio. Autor omówił również modele współpracy gmin Laponii na przykładzie Stowarzyszenia Gmin Wschodniej Laponii i stowarzyszenia Leader Północnej Laponii. W rozdziale tym została również podjęta próba ilościowego zmierzenia europeizacji Laponii.

Słowa kluczowe: Finlandia, Laponia, europeizacja, fundusze strukturalne, Unia Europejska